

Пакетот
Себастијан Фицек

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

ИЗДАВАЧКА КУЌА САКАМ КНИГИ

www.sakamknigi.mk

На светот има толку многу книги, а толку малку време...

Строго избрани одлични наслови за сите кои сакаат книги
со уникатни приказни достоини за нивното време...

Наслов на оригиналот

Das paket

© Sebastian Fitzek, 2016

Copyright © за македонското издание

Издавачка куќа Сакам книги, 2019

Издавач Издавачка куќа Сакам Книги

Преведувач Паулина Јамакова-Пејкова

Лектор Марија Иванова

Главен уредник Ивана Спасев

Компјутерска обработка Деана Николовска

Дизајн на корица Диме Спасев

Печатење Графостил - Скопје, 2019

Тираж 1000 примероци

Сите права за книгата се задржани. Ниту еден дел од ова издание не смее да биде препечатуван, копиран или објавуван во која било форма или на кој било начин во електронските или печатените медиуми, без согласност од издавачот.

Пакетот

Себастијан Фицек

АКО И ТИ САКАШ КНИГИ...

*За мојот тим од соништата
Ману, Роман, Сабрина, Кристијан, Карл
Барбара и Петра*

*За незаменливите
Каролин и Регине*

*И се разбира, за оние кои ми недостигаат дури и
кога ги прегрнувам
Сандра, Шарлот, Давид и Феликс*

*Во спомен полн благодарност и љубов на татко ми,
Фрајмут Фицек*

... сите приказни, доколку траат доволно долго,
завршуваат со смрт,
и не е вистински раскажувач
оној што ќе ве лиши од тоа.

Е. Хемингвеј

Невозможно е да набљудуваме нешто
без да го измениме.

Принципот на неопределеност на Хајзенберг

Пролог

Кога Ема ја отвори вратата од спалната на нејзините родители, не знаеше дека ќе биде за последен пат. Никогаш повеќе нема да се качи во нивниот кревет, со играчката слон во рака, за да се припије до мајка си половина час по полноќ, давајќи сè од себе да не го разбуди татко ѝ кој клоца, мрмори неповрзани зборови или чкрипе со забите во сон.

Вечерва не клоцаше со нозете, не мрмореше, ниту чкрипеше со забите. Вечерва само цимолеше.

„Тато?“

Ема несигурно влезе во спалната од темниот ходник. Светлината на полната месечина што висеше над Берлин како полноноќно сонце таа пролетна ноќ, се пробиваше во собата како жива низ навлечените завеси.

Мижуркајќи со очите над кои шишките ѝ висеа како костенлива завеса, Ема можеше да го види своето опкружување: ковчегот од ратан на дното од креветот, стаклените масички од двете страни на широкиот кревет, шкафот со лизгачки врати каде порано се криеше.

Сè додека Артур не влезе во нејзиниот живот и ѝ ја расипа играта криенка.

„Тато?“ Ема прошепоти, допирајќи го босото стапало на татко ѝ што стрчеше од јорганот.

Ема носеше само еден чорап и тој едвај ѝ беше навлечен на стапалото. Го изгубила другиот во спиење, некаде на пат од светкавата палата на еднорогот до долината на летечкиот сребрено-сив пајак, кој понекогаш ја плашеше Ема во нејзините соништа.

Но не колку што ме плаши Артур.

Иако тој постојано ја убедуваше дека не е лош. Можеше ли да му верува?

Ема го стисна слончето поцврсто до градите. Јазикот го чувствуваше како сува топка гума за цвакање што ѝ се закачила за горното непце во устата. Едвај си го слушна својот тивок глас, па проба уште еднаш:

„Тато, разбуди се“, Ема го повлече за прстот од ногата.

Кога татко ѝ го повлече стапалото, со цвилење се сврте на страна, накратко поткревајќи го јорганот и исполнувајќи ги ноздрите на Ема со неговиот мирис на спиење. Таа беше сигурна дека дури и со врзани очи би можела да го погоди татко ѝ од десетина мажи само според неговиот мирис. Земјена мешавина од тутун и колонска вода, што ѝ беше толку познат. Мирис што го сакаше.

Ема накратко се запраша дали би било подобро да ја разбуди мајка ѝ. Мама секогаш беше тука за неа. Тато често се бунеше. Во најголем дел од времето, Ема немаше поим што погрешила кога вратите се трескаа со таква сила што целата куќа се тресеше. Подоцна мама ќе ѝ кажеше дека татко ѝ не се препознавал. Џ објаснуваше дека тој бил „бришлив“, или нешто така и дека подоцна му било жал. А одвреме-навреме, иако ретко, дури ѝ се извинуваше. Ќе дојдеше во нејзината соба, ќе ја погалеше по мокриот образ од солзи, па по косата и ќе ѝ речеше дека не било баш лесно да се биде возрасен, поради одговорностите, поради проблемите со кои требало да се справуваш и така натаму. За Ема тие неколку моменти беа најсреќните моменти во нејзиниот живот и токму тоа ѝ требаше сега.

Денес особено, тоа ужасно многу би ѝ значело.

Со оглед на тоа колку сум преплашена.

„Тато, те молам, јас...“

Таа тргна кон другиот крај на креветот за да му ја допре главата кога се препна од едно стаклено шише.

О, не...

Од возбудата заборави дека мама и тато секогаш чуваа шише вода покрај креветот во случај некој од нив да ожедни во текот на ноќта. Кога се преврте и почна да се тркала по паркетот, на Ема ѝ звучеше како товарен воз да поминуваше низ спалната соба. Вревата беше заглушувачка, како темницата да го засилуваше звукот.

Светлото се запали.

Од страната на мајка ѝ.

Ема испушти пискав плач кога одеднаш се најде во светлина.

„Миличка?“ рече мајка ѝ, која изгледаше како светица на светлината од ламбата за читање. Како светица со бушава коса и брчки од перницата на нејзиното лице.

Сепнувајќи се, и татко ѝ на Ема ги отвори очите.

„Што по ѓаволите...?“ Тонот му беше гласен, со очите ја скенираше собата, обидувајќи се да сфати каде се наоѓа. Очигледно се имаше разбудено од кошмар, можеби сè уште му беше во глава. Се исправи во седечка положба.

„Што не е во ред, миличка?“ рече мајка ѝ. Пред Ема да успее да одговори, татко ѝ повторно викна, овој пат погласно.

„Па да му се плукнам!“

„Томас“, мајка ѝ го искара.

Продолжувајќи со остриот тон, мавна кон Ема.

„Да му се сневиди, колку пати сум ти казал...“

„Томас!“

„... да нè оставиш на раат навечер!“

„Ама мојот... мојот... мојот... шкаф...“ Ема пел-течеше, а солзи ѝ ги полнеа очите.

„Не пак“, татко ѝ се намршти. Обидите на мајка ѝ да го смири како да го правеа уште полут.

„Артур“, сепак изусти Ема. „Духот. Се врати. Во шкафот. Морате да дојдете, ве молам! Инаку може да ме повреди“.

Татко ѝ дишеше вознемирено; лицето му се вцврви, усните му затреперија и за секунда ѝ изгледаше како што си го замислуваше Артур: мал, испотен ѓавол со голем стомак и ќелава глава.

„Како да не, мораме. Излегувај, Ема, одма или *јас* може да те повредам. Не, *јас ќе* те повредам!“

„Томас!“ ја слушна мајка си како извикува повторно додека таа се тетеравеше наназад.

Тие зборови силно ја удрија Ема. Посилно од палката за пинг-понг што не сакајќи ја погоди во лице минатиот месец. Солзи ѝ го поплавуваа лицето. Беше како татко ѝ да ѝ удрил шлаканица. Образите на Ема гореа, иако тој немаше кренато ни прст.

„Не можеш така да зборуваш со твојата ќерка“, ја слушна мајка си како вели. Нервозно, со нежен глас. Како да го молеше.

„Ќе зборувам со неа како сакам. Конечно мора да научи дека не може да доаѓа овде секоја ноќ...“

„Таа е шестгодишно девојче“.

„А *јас* сум четириесет и четиригодишен маж, но изгледа никому во кукава не му е гајле за моите потреби“.

Ема ја испушти играчката несвесно. Се сврте кон вратата и излезе од собата како да беше марионета влечена од конци.

„Томас...“

„Може да закутиш со тоа твое *Томас*“, рече татко ѝ, имитирајќи ја сопругата. „Спијам само половина час. Ако не сум во форма утре во судницата, ќе го изгубам овој случај, потоа канцеларијата ќе отиде во бестрага и ќе можеш да се збогуваш со сево ова: куќата, колата, бебето“.

„Знам...“

„*Врска* немаш. Ема веќе ни ја изеде куќата и домот, но ти беше решена да имаме и второ дете, кое тотално ќе ми го одземе сонот. Да му се сневиди. Може не ти текнало дека јас сум единствениот што заработува пари во семејството. И МИ ТРЕБА СОН!“

Иако Ема веќе беше на полпат во ходникот, гласот на татко ѝ не стануваше потивок. Само зборовите на мајка ѝ: „Шшш, Томас. Миличок. Опушти се“.

„КАКО ДА ГО ЕБАМ МОЖАМ ДА СЕ ОПУШТАМ ЈАС ОВДЕ?“

„Ајде, дозволи ми, те молам. Ќе се погрижам за тебе, во ред?“

„ЌЕ СЕ ПОГРИЖИШ? Откако повторно забремени, единствено се грижиш за...“

„Знам, знам. Тоа е моја вина. Ајде, дозволи ми...“

Ема ја затвори вратата од нејзината спална, исклучувајќи ги гласовите на нејзините родители.

Или барем оние од спалната. Не и оние во нејзината глава.

Излегувај, Ема, одма, или...

Таа ги избриша солзите од очите и почeka бучењето во ушите да ѝ исчезне, ама не исчезнуваше. Исто како што и месечевата светлина, која посилно сјаеше овде одошто во собата на нејзините родители, нема да исчезне низ прозорците. Нејзините ролетни беа направени од тенок лен, а ѕвездите залепени на таванот исто така сјаеја над нејзиниот кревет.

Мојот кревет.

Ема посака да се стутка на него и да плаче под јорганот, но не можеше да го направи тоа додека не беше сигурна дека духот не е на неговото скришно место. Сигурна дека нема да ѝ скокне додека спие, сигурна дека си заминал, како секојпат кога мама ќе дојдеше да провери заедно со неа.

Старинскиот шкаф беше грозотија со остри резби на дабовите вратички, што го имитираа звукот на крескавото кикотење на стара вештерка кога ги отвораше.

Како сега.

Те молам немој да бидеш овде.

„Здраво?“ Ема рече во црната дупка пред нејзините очи. Шкафот беше толку голем што нејзините работи ја зафаќаа само левата страна. На другата страна имаше место за крпите и покривачите на мајка ѝ.

И за Артур.

„Здраво“, духот одговори со длабок глас. Како и секогаш, звучеше како да ставил рака врз устата. Или марамче.

Ема списка. Ама чудно, таа не го чувствуваше оној длабок, сеприсутен страв што претходно го почувствува кога слушна тропање во шкафот и отиде да сирне.

Можеби стравот е како кесичка гумени мечиња, си помисли. Ја испразнив во спалната на моите родители.

„Уште си таму?“

„Секако. Мислеше дека ќе те оставам сама?“

Се надевав.

„Што ако тато дојдеше да погледне?“

Артур тивко се насмеа. „Знаев дека нема да дојде“.

„Како?“

„Дали некогаш се грижел за тебе?“

Ема се двоумеше. „Да“.

Не. Не знам.

„Ама мама...“

„Мајка ти е слаба. Затоа сум овде“.

„Ти?“ Ема шмркна.

„Каж ми...“ Артур запре и гласот му стана подлабок. „Дали си плачела?“

Ема кимна. Не знаеше дали духот можеше да ја види, ама на неговите очи најверојатно не им требаше светлина. Можеби воопшто немаше очи. Не можеше да биде сигурна бидејќи никогаш го немаше видено.

„Што се случило?“ ја праша.

„Тато се налути“.

„Што ти рече?“

„Рече...“ Ема подголтна. Едно беше да ги слушне зборовите во нејзината глава. Сосема друго беше да ги изговори на глас. Болеше. Ама Артур инсистираше и, загрижена дека можеби и тој може да се разлути како татко ѝ, ги повтори.

„Излегувај или ќе те повредам“.

„Тоа го рече?“

Ема повторно кимна. А Артур изгледа можеше да ја види во темницата, зашто реагираше на нејзиното кимнување. Тој промрморе неодобрувачки и потоа нешто неверојатно се случи. Артур излезе од местото каде што се криеше. За првпат.

Духот, што беше многу поголем одошто таа си го замислуваше, турна неколку закачалки на страна и кога излезе од шкафот, ја погали по косата со раката облечена во ракавица.

„Ајде Ема, оди легни си сега и смири се“.

Таа го крена погледот кон него и се смрзна. Наместо лик, таа здогледа изобличена слика од себе. Како да беше во собата на стравот и да гледаше во огледалото закачено на високиот, црн столб.

Ќ требаше некое време да сфати дека Артур носеше кацига за мотор и дека таа гледаше во нејзиниот гротескен одраз во неговото стакло.

„Веднаш се враќам“, ѝ вети, упатувајќи се кон вратата.

Нешто во начинот на кој се движеше ѝ се виде познат на Ема, ама вниманието ѝ го одвлекуваше остриот предмет во десната рака на Артур.

Ќе поминат години додека таа да сфати дека тоа било шприц.

Со долга игла што светкаше на месечевата светлина.

На лажгото нема да му
поверуваат дури и кога ќе
ја кажува вистината.

Поговорка

Глава 1

Дваесет и осум години подоцна

„Немој. Лажев. Те молам немој...“

Публиката, што се состоеше главно од мажи, се обидуваше да не покаже никакви чувства додека гледаа како ја мачат полуголата, темнокоса жена.

„Да му се плукнам, грешка е. Јас го измислив. Ужасна грешка... Помош!“

Нејзините писоци одекнуваа во белата, стерилна соба; нејзините зборови совршено јасни. Никој од присутните подоцна нема да може да каже дека погрешно ја разбрал.

Жената не го сакаше ова.

Но, и покрај нејзиното противење, малку дебелкиот, брадест маж со криви заби ѝ го заби шприцот во врзаната рака.

И покрај нејзиното противење, не ѝ ги извадија електродите закачени за челото и слепоочниците, дури ни прстенот околу нејзината глава, а сево ова потсетуваше на оние несреќни, измачени мајмуни во лабораториите за тестирање врз животни, со отворени черепи и цевчиња забодени во нивните мозоци.

Што практично не беше толку различно од она што ќе ѝ го направеа сега.

Кога седативот и мускулниот релаксант почнаа да делуваат, започнаа со мануелна вентилација. Потоа мажите почнаа со давање електрични импулси. Четиристотини и седумдесет и пет волти, седумнаесет пати едноподруго, додека не предизвикаа епилептичен напад.

Од аголот на безбедносната камера беше невозможно да се одреди дали црнокосата жена се опираше или нејзините екстремитети се грчеа. Грбовите на луѓето со престилки и маски на лицата го блокираа погледот на публиката. Но врисоците престанаа. На крај и филмот заврши, па во салата стана посветло.

„Штотуку бевте сведоци на шокантен случај...“ доктор Ема Штајн започна со своите опсервации, кратко запирајќи за да го доближи микрофонот за посетителите на конференцијата да можат да ја слушнат подобро. Сега се нервираше што презриво го одби ниското столче за поткачување што техничарот ѝ го понуди за време на проверката на звукот. Обично самата ќе побараше, ама типот во комбинезон ѝ имаше упатено таква вообразена насмевка што ја натера да ја одбие разумната опција да биде повисока. Како резултат на тоа, мораше да се истега на прсти зад говорницата.

„...шокантен случај на присилна психијатрија за која долго време се сметаше дека ја оставивме во минатото“.

Како Ема, најголемиот дел од присутните беа психијатри. Што значеше дека не мораше да им објаснува на своите колеги дека нејзините критики не се однесуваа на електроконвулзивната терапија. Спроведувањето електрицитет низ човечкиот мозок можеби звучи страшно средновековно, ама даваше ветувачки резултати во борбата против психозите и депресијата. Доколку се спроведуваше под општа анестезија, од третманот практично немаше несакани ефекти.

„Успеавме да ја прошверцуваме снимкава снимена од камерата за следење на операции од Клиниката Орфелио во Хамбург. Пациентката чијашто судбина штотуку ја посведочивте била примена на 3 мај минатата година, ѝ била дијагностицирана шизоидна психоза единствено врз основа на тоа што четириесет и тригодишната пациентка го кажала при приемот. Но со неа сè било во ред. Наводната пациентка ги измислила и одглумила симптомите“.

„Зошто?“ праша некој од средината лево. Човекот буквално мораше да викне за таа да го разбере во салата налик театар. За својата годишна конференција, Германското здружение на психијатри ја имаше најмено главната сала на Меѓународниот конгресен центар во Берлин. Онадвор, МКЦ изгледаше како сребрена вселенска станица, која од бескрајните пространства на универзумот слетала токму под телевизиската кула. А сепак, кога ќе влезевте во оваа зграда од седумдесеттите - што најверојатно беше контаминирана со азбест (експертите имаа несогласувања околу тоа) - местото потсетуваше помалку на научна фантастика, а повеќе на ретро филм. Хром, стакло и црна кожа доминираа во ентериерот.

Ема со погледот шараше низ начичканите столчиња ама, не успевајќи да го најде човекот што го постави прашањето, зборуваше во насоката каде што си замислуваше дека се наоѓа.

„Еве едно прашање од мене: Што ви значи експериментот Розенхан?“

Еден постар колега седнат во инвалидска количка на крајот од првиот ред, кимна со разбирање.

„За првпат бил изведен кон крајот од шеесеттите и почетокот на седумдесеттите години, со цел да се тестира веродостојноста на психијатриските прогнози“. Како и секогаш кога беше нервозна, Ема вртеше праменче од густата, кафена коса околу левиот показалец. Немаше јадено ништо пред предавањето,

од страв дека ќе се чувствува изморено или дека ќе ѝ дојде да ждригне. Сега stomachот ѝ кркореше толку гласно што се грижеше дека можеби микрофонот ќе го фати звукот, долевајќи уште повеќе масло на огнот од шегги што беше убедена дека се раскажуваат за нејзиниот дебел газ. Според неа, фактот што беше прилично слаба, освен во тој дел, само дополнително ја нагласуваше оваа несовершенство.

„Чепкалка за заби горе, телевизор доле“, си помисли повторно токму утрово кога се гледаше во огледалото во бањата.

По една секунда, Филип ја прегрна одзади и инсистираше дека таа го имала најубавото тело што некогаш го допрел. А кога се бакнаа за збогум на врата, тој ја повлече кон себе и ѝ шепна во уво дека штом се врати нему итно ќе му биде потребна терапија со најзгодната психијатарка во Шарлотенбург. Имаше чувство дека е сериозен, но исто така знаеше дека нејзиниот сопруг беше страшно речит кога стануваше збор за делење комплименти. Едноставно, флертувањето беше впишано во ДНК-та на Филип - нешто на што Ема беше принудена да се навикне - а тој ретко испушташе прилика да го практикува.

„За целите на експериментот Розенхан, кој го добил името по американскиот психолог Дејвид Розенхан, осум личности отишле во психијатриски клиники за да ги примат на лекување под лажни изговори. Студенти, домаќинки, уметници, психолози и доктори. Сите ја кажале истата приказна при приемот: слушале гласови, чудни, вознемирувачки гласови што им кажувале зборови како ‘празен’, ‘плиток’ или ‘тресок’.

Нема да се изненадите кога ќе слушнете дека сите лажни пациенти биле примени во болницата, најголем дел од нив со дијагноза шизофренија или манично-депресивна психоза.

Иако субјектите биле очигледно здрави и совршено нормално се однесувале по приемот, биле третирани

во институциите со недели и недели и наводно испиле повеќе од две илјади апчиња“.

Ема ги навлажни усните со голтка вода. Имаше ставено малку кармин, иако Филип го претпочиташе „природниот изглед“. Таа всушност навистина имаше невообичаено нежна кожа, иако сметаше дека ѝ е претерано бледа, особено со оглед на нејзината интензивна боја на коса. Не можеше да го види „слаткиот контраст“ за кој Филип постојано зборуваше.

„Ако мислите дека седумдесеттите се одамна, дека тоа се одвивало во друг век, т.е. во Средниот век на психијатриската наука, тогаш дозволете ова видео да ви ги скрши илузиите. Било направено минатата година. И оваа млада жена беше експериментален субјект; го повторивме експериментот Розенхан“.

Шепот се разнесе низ салата. Присутните беа помалку загрижени за скандалозните наоди одошто за тоа дека можеби и самите тие биле дел од некој експеримент.

„Исправивме лажни пациенти во психијатриски институции и уште еднаш истраживме што се случува кога потполно здрави луѓе се примаат во затворена установа. Добивме шокантни резултати“.

Ема отпи уште една голтка вода и продолжи. „На жената од видеото ѝ била дијагностицирана шизоидна параноја врз основа на едната и единствена реченица што ја изговорила кога пристигнала во клиниката. Потоа била третирана повеќе од еден месец. Не само со лекови и разговорна терапија, туку и со брутална сила. Како што видовте и слушнавте и самите, таа јасно и гласно кажа дека не ја сака електроконвулзивната терапија. И не е чудно, зашто е при совршено чиста свест. Но сепак била присилно третирана“.

„Иако таа отворено ја одбивала. Иако по приемот никој не забележал ништо друго невообичаено кај неа, а таа неколкупати ги убедувала докторите дека

состојбата ѝ се нормализирала. Но тие одбивале да ја сослушаат неа, медицинските сестри и другите пациенти. Бидејќи за разлика од докторите кои наминувале одвреме-навреме, луѓето со кои таа го минувала времето во клиниката биле убедени дека оваа затворена жена немало што да бара таму“.

Ема забележа дека некој во првата третина од салата стана. Таа му го даде договорениот знак на техничарот малку да ги попусти светлата. Здогледа еден висок, слаб маж со проретчена коса и почека додека долгоногиот асистент не си го проби патот низ редовите до мажот за да му подаде микрофон.

Мажот дувна во микрофонот пред да рече, „Што-дер-Мартенс, Универзитетска клиника, Келн. Со сета должна почит, докторке Штајн, ни покажувате заматено хорор видео чие потекло и добавувач подобро да не го знаеме и потоа давате луди тврдења кои, доколку ѝ станат познати на јавноста, би ѝ предизвикале огромна штета на нашата професија“.

„Дали имате прашање?“ рече Ема.

Докторот со двојно презиме кимна. „Дали имате други докази освен изјавата на лажната пациентка?“

„Јас лично ја избрав за експериментот“.

„Тоа е сè во ред, ама можете ли да гарантирате за неа? Мислам, од каде знаете дека оваа личност навистина е со здрав разум?“

Дури и од далеку, Ема можеше да ја забележи истата арогантна насмевка што претходно ја нервираше на лицето на техничарот.

„Што сакате да кажете, хер Штаудер-Мартенс?“

„Дека некој што доброволно се нафаќа да го примат во психијатриско одделение на неколку недели со лажни намери - па, како да го срочам ова внимателно? - мора да е опремен со неверојатен психолошки склоп од карактерни особини. Кој може да ви потврди дека оваа неверојатна дама навистина не патела од

симптомите од кои била подоцна лекувана, и кои можеби ги пројавила по приемот во институцијата?“

„Јас можам“, рече Ема.

„Ох, значи вие сте биле со неа цело време, така?“
праша надмено мажот.

„Бев“.

Неговата самобендисана насмевка исчезна. „Вие?“

Кога Ема кимна, расположението во салата стана опипливо понапнато.

„Точно“, рече Ема. Нејзиниот глас трепереше од возбуда, но и од бес во однос на шокираноста со која беа пречекани нејзините откритија. „Драги колеги, на видеото вие го видовте експерименталниот субјект само одзади и со бојадисана коса, но жената на која прво ѝ беа дадени седативи, а потоа беше присилно третирана со електрични шокови против нејзина волја, таа жена... бев јас“.